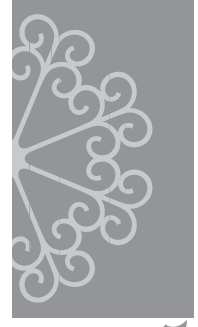

בית מדרש

521

בשבילי הפרשה

פרשת בראשית תשפ"ג

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	6:01
Brooklyn, NY	5:48
Chicago, IL	5:39
Houston, Texas	6:26
Johannesburg, S. Africa	5:59
Lakewood/Deal, NJ	5:50
London, UK	5:39
Los Angeles, CA	5:53
Manchester, UK	5:44
Monsey, NY	5:48
Montreal, Quebec	5:40
Passaic, NJ	5:49
Toronto, Ontario	6:06
Yerushalayim	5:25
Zurich, Switzerland	6:09

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

בראשית כסוי ערוה בתפלה

כתיב ויעשו להם חגורות... וישמעו את קול ה'... ויתר
חבא האדם ואשתו וכו'. וצ"ע שכבר עשו להם חגורות
ואמאי עכשיו ויתחבא. וע' גר"ז כי קודם החטא לא היה
גדר ערוה כלל, וכיון שחטאו הוי ערוה וצריך כסוי ערוה
(ולכא' זה מדין צניעות, ולא משום לא יראה בך ערות
דבר) ויעשו להם חגורות. אבל כיון ששמעו קול ה' הוי כער
מד לפני המלך וצריך גם לכסות הלב, כיון שיש דין ערוה,
ולכן ויתחבא האדם ואשתו. וע' משכיל לדוד ופני"פ. וע"ש
דזהו מה שאמר אדם את קולך שמעתי ואירא, היינו דדין
כסוי ערוה מדין אימה לפני המלך כמ"ש רש"י בברכות כ"ד.

ומבואר דגם כסוי הלב, מדין ערוה הוא, וקודם שהיה
ערוה א"צ כסוי ללב. וכן הביאו מרמב"ם פ"ד מתפילה ה"ז
כסוי הערוה כיצד, אע"פ שכסה ערותו... לא יתפלל עד
שיכסה את לבו.

וע' רש"י סוטה ו"ד תורה תחלתה גמ"ח דכתיב ויעשו
ה"א לאדם ולאשתו עור וילבישם, ופירש"י הלביש
ערומים, ולכא' צ"ב דלא היו ערומים, ולפי הגר"ז ניחא
דמדין עומד לפני המלך חשיב ערום.

והוסיפו כי חגורות מכסה רק למטה, וע' רש"י פ' תצוה
באפוד.

וע' שבת ק"נ דערות עכו"ם הוי ערוה וראיה מנח, ובזה
א"ש דברי הגר"ז.

ויש להקשות אמאי הגמ' לא הביא ראייה מאדם. ובאמת
יש לעיין בגמ' הנ"ל שהביאו דכתיב וערות אביהם לא ראו,
ולא הביאו דכתיב וירא חם ערות אביו. וע' בחפץ ה' מבעל
אוה"ח שהק' הרי אין ראייה מנח כי כתיב עליו צדיק תמים,
ואף שאינו ישראל אבל עכ"פ לא שייך לומר עליו בשר
חמורים בשרם, ולזה תי' דדיוק הגמ' מכפל הלשון. ועכ"פ
לפי סברתו אפשר לומר דגם אדם פשוט דהוי ערוה דלא
שייך לומר בשר חמורים.

דברי רבונו

ויאמר ה' אל קין למה חרה לך ולמה נפלו פניך (ה, ו)

אמר מורנו הגאון הרב אליהו
ברוך פינקל זצלה"ה: למדים אנו
מפסוק מוסר השכל גדול מדר
כי הנהגתו של הקב"ה עם קין.

אפילו שהיה טעם נכון לכך שלא
שעה ה' אל קין ואל מנחתו, מפני שקין

הביא מפרי האדמה, מן הגרוע, ולא היה קרבנו
מהודר כקרבנו של הבל אחיו אשר הביא מבכורות
צאנו ומחלבהן, אך כיון שמכל מקום כאב הדבר
לקין "ויחר לקין מאד ויפלו פניו", מיד פנה אליו
הקב"ה ושאלו "למה חרה לך ולמה נפלו פניך".

מכאן נלמד להשכיל להשתתף בצער חברינו,
להיות נושא בעול עם כאבו ודאגתו של הזולת,
ועל ידי זה נקיים "והלכת בדרכיו", להדבק במידת
תיו של הקב"ה, מה הוא רחום אף אתה היה רחום.

דברי הימים

ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו (ב, ג)

ברכו באור פניו של אדם, קדשו באור
פניו של אדם, לא דומה אור פניו
של אדם כל ימות השבת כמו שהוא
דומה בשבת (בראשית רבה יא, ב).

על תואר זיו פניו המאירות של מן
המשגיח הגאון הרב ירוחם ליוואויץ
זצלה"ה ביום השבת קודש כתב תל-
מידו הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל
(האדם ביקר עמ' כ"ב): "ומה נהדר

היה מראה אדמו"ר ביום שבת קודש, שהיתה
לו אז צורה אחרת לגמרי מאשר בימות החול".

וכך היה נוהג הרב וולבה זצ"ל לספר
על השבוע הראשון שלו בישיבת מיר:

תחילת ביאתו לשיבה הקד' היתה ביום שלי-
שי בשבוע. הוא ראה את המשגיח רבי ירוחם
ביום שלישי רביעי וחמישי, ומה הופתע, איפוא,

כאשר בליל שבת ראה שאדם אחר יושב על
מקומו הקבוע של המשגיח. הוא חשב לעצ-
מו, שכנראה יש משגיח אחד לימות החול ומ
שגיח אחר לשבת. אך הוא הופתע עוד יותר,
כאשר גילה בהמשך שהאדם שישב על מקר
מו של המשגיח, היה מרן המשגיח רבי ירוחם
עצמו. כי כה שונה היה מראהו של רבי ירר
חם בשבת, עד שהיה נראה כאדם אחר ממש.

מחזה זה נמשך ונשנה אצל המסר
גיח רבי ירוחם בכל שבוע ובכל שבת.

כי כך היה מנהגו של המשגיח, כהנהגת הת-
נאים הקדושים (עיין שבת דף ק"ט ע"א), שהיה
מכין את עצמו לשבת בשעה מוקדמת, ויושב במ
קומו בבית המדרש ועוצם את עיניו, ומכין את
מחשבתו לביאתה של שבת קודש. ובכל שבוע
בזמן כניסת השבת היו פניו פושטות צורה ולוב-
שות צורה, ומקרינות זיו רוחני עליון, והיה נראה
כאילו אין זה אותו אדם שהיה בימות החול.

בשמחה ובטוב לבב

"מזמור שיר ליום השבת"

שנינו במסכת תמיד (פ"ז מ"ד): בשבת היו אומרים 'מזמור שיר ליום השבת' - מזמור שיר לעתיד לבוא, ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים.

ומובא בילקוט (תהילים צג), שמזמור זה אמרו אדם הראשון ביום השבת. ויש להבין, מדוע זהו המזמור של שבת, היכן מוזכר במדור זה עניינו יום השבת? ומה שייכותו ליום השבת?

עוד מצינו (תרגום ריש שה"ש), שמזמור זה הוא אחד מעשרה שירות שנאמרו בעולם - ויש לעיין, מה מהותה של שירה זו שהתייחדה להיות מעשרה שירות אלו, ועל מה נאמרה.

והנה רש"י בתהילים שם כתב, "שאומרים אותו בשבתות, והוא מדבר בעניין העוה"ב שכולו שבת", (והוא מגמ' ר"ה לא.) - ויש להתבונן, במה דומה עוה"ב לשבת, שמשום כך אנו מזכירים אותו בכל שבת?

למה המתין אדה"ר מלומר שירה עד שבה

והנה כאשר נברא אדם הראשון, מצא לפי ניו בריאה מחודשת ועולם מחודש, והיה הדין נותן שיאמר שירה ויודה על בריאה זו, ולמה המתין עד שבת. והרי אנו מברכים בכל יום ויום, בברכת יוצר אור ובערבית, על חידוש העולם, "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית". וכן על כל חידוש שאנו רואים בבריאה צריכים אנו לברך ולהודות להש"ת, "ברוך עושה מעשה בראשית". ואדם הראשון, שראה את העולם כולו מחודש, מדוע עדיין לא

אמר שירה זו והמתין עד שבת.

מהות מזמור זה

ומבאר מרן הגר"ז (עה"ת פרשת בראשית), שעניין מזמור זה, אינו ככל הודאה שבא להודות על ענין מסוים, אלא הוא שבח והודאה על בריאת העולם בכללו. ומאחר ועדיין לא נגמרה עוד הבריאה כולה, ועשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות, כך שמציאותם וקיומם היתה רק בשבת, נמצא שגמר הבריאה כולה היה רק ביום השביעי, כמ"ש "ויכל אלוקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה". ורק אז נאמר "וירא אלקים את כל אשר עשה, והנה טוב מאד". ומה שנאמר קודם 'כי טוב' זהו רק על כל דבר בפרט, אבל כאשר באה השבת, והגיעה הבריאה לתכליתה, נאמר בה "כי טוב" על כל הבריאה בכללה.

ולכן לא יכול היה אדה"ר לומר מזמור זה מיד בשעה שנברא, כיון שמזמור זה הוא הודאה על הבריאה בכללותה, ועדיין לא נשלמה הבריאה. ורק כשהגיע יום השבת, אמר אדה"ר "טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון", כי עכשיו כאשר כל הבריאה נשלמה, הגיע הזמן לומר שירה ולהודות ולזמר.

שירה על כל מעשי ה' והנהגתו

ומה היא ההודאה - "מה גדלו מעשיך ה'". שבח והודאה על כל מעשי בראשית כולם. ומלבד ההודאה על כללות הבריאה, הוסיף גם הוודה על כללות הנהגת ה' בעולם - "מאד עמקו מחשבותיך", ואמר שירה על 'הנהגתו' של הש"ת עד סוף כל הדורות. וכמו שאמרו חז"ל (אבות דר'נ פל"א) "הראה הקב"ה לאדה"ר דור

דור ודורשיו, דור דור ופרנסיו", והיינו שהראהו הקב"ה כל הנהגת העולם, איך שמנהיג את ער למו בכל הדורות. וגם על זה אמר שירה, "מאוד עמקו מחשבותיך", על הנהגה כולה, מתחילת הבריאה עד סוף כל הדורות.

ושני דברים נכללו בפסוק זה, 'מה גדלו מעשיך' הוא שיר על הבריאה, ו'מאד עמקו מחד שבותיך' הוא שיר על הנהגה. וזהו ביאורו של המזמור, שבתחילה אמר בו שירה והודאה על כל 'מעשי' בראשית שנעשו ונשלמו - "כי שמחתני ה' בפעלך, במעשי ידך ארנן. מה גדלו מעשיך ה'", שעיקר הודאתו בזה היתה על 'מעשי ה' בכל מה שפעל ועשה. וכלל בזה ענין נוסף של הודאה שאמר בו שירה על 'הנהגתו' של הש"ת, וזהו שמתחיל בפריחת הרשעים - "איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת, בפרוח רשעים כמו עשב", ומסיים באבידתם לבסוף - "להשמדם עדי עד", והרמת קרנם של צדיקים - "ותרם כראם קרני וכו', צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה, שתולים בבית ה' בחד צרות אלוקיני יפריחו".

"מזמור שיר לעתיד לבוא"

וזהו כל הנהגת הקב"ה בעולמו, מתחילת הבריאה עד סופה, שהוא יום שכולו שבת. והן הן דברי חז"ל שאמרו במסכת תמיד, שיום השבת פירושו יום שכולו שבת, היינו סוף הנהגה כולה - וזהו עיקר ויסוד זו השירה וזה המזמור, שהוא שבח והודאה על כל הבריאה שנגמרה ביום השבת, ועל כל הנהגה שתכלית ביום שכולו שבת. על"ד מרן הגר"ז.

עיקר ההודאה בגמר ובשלמות הדבר

והטעם שהמתין אדה"ר כדי לומר את השיר והשבח אחר גמר בריאת העולם, רק אחר שראה את כל הנהגתו ית' בכל הדורות כולם, מפני שעיקר שלמות ההודאה הוא רק בגמר הדבר, ולא כשעדיין לא נשלם.

וכן מצינו ביציאת מצרים, שהודאתם של ישראל על כל נסי הש"ת בהוציאם ממצרים, היתה רק לאחר גמר כל הניסים, ולא אמרו שירה אלא אחר קריעת ים סוף - כי אחר גמר הדבר, שניכר לכל בשלימות, אז ההודאה היא כראוי.

ולפי"ז יש לבאר, שייכותו של שיר זה לעוה"ב ליום שכולו שבת - מפני שלעתיד לבא, בסוף שית אלפי שנים, הוא גמר והשלמת הבריאה,

ובו נכיר בשלמות כל הנהגת ה' יתברך, שתמיד היתה לטובה, ואז נוכל לשיר שיר זה ולהודות ולהלל על כל הנהגה. והודאה זו הבאה מתוך הכרה שלמה, היא ההודאה המושלמת.

ובזה יבואר הענין ששיר זה הוא מעשרה שירות שנאמרו בעולם, מפני שעניינם של שירות אלו הוא שנאמרו לאחר גמר הדבר, ואף שירה זו היא על שלימות הבריאה, וכעניינם של שאר השירות.

שבת קדש - יום של הודאה

ולכן בכל שבת קודש אנו אומרים מזמור זה, כיון שיום השבת מלבד היותו עדות על בריאת העולם בששה ימים, הרי הוא יום של הודאה, להודות בו הודאה שלמה להקב"ה על שברא את העולם.

וההודאה היא על שכל תכלית הבריאה היא אך ורק בכדי להיטיב לנו באחריתנו, שנזכה לימות המשיח, שהקב"ה יחיה את המתים, וישרה את שכינתו בתוכנו, כמ"ש (שמות כה, ח) "ושכנתי בתוכם", לעובדו עבודה שלמה בבנין ביהמ"ק. ותכלית כל זה הוא כדי שנזכה לחיי העוה"ב, שהוא יום שכולו מנוחה, והנשמה דבקה בו בה' ומתענגת על זיו השכינה לנצח נצחים.

נתחזק כולנו, להכיר ולהודות על רוב טובות הש"ת עמנו, והדרך לזה היא ע"י חיזוק בעמל התוה"ק, ועל ידה נבא להכיר בטובות אלו ולהגיע לדבקות בהש"ת, ונזכה ונחיה ונירש טובה וברכה לחיי העולם הבא, אמן.

Everything Has a Purpose

Harav Hagaon Binyomin Cohen Shlita

I heard the following story from the mashgiach R' Matisyahu Salomon. R' Chatzkel Levenstein and his wife once received a gift of an appliance, but they had no idea how to use it, until they found instructions that explained what its intended use was. R' Chatzkel then went to the beis midrash, gave a klap, and said, "I have a proof that Torah is min hashomayim. Hakadosh Baruch Hu created a beautiful, amazing, wonderful world. If a person doesn't understand the goal of the bria and doesn't know how to use it, the world is purposeless. I just received a gift, but without instructions, I wouldn't know how to use it, so it would go to waste. Similarly, there must be a Torah to give us instructions and explain to us the purpose of the amazing bria that Hakadosh Baruch Hu created."

Parashas Bereishis starts by telling us the purpose of the bria: בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים. Rashi explains that "bereishis" — beis reishis — means bishvil reishis: The world was created for the sake of Torah and Klal Yisrael, which are both called "reishis."

That is in general.

The Torah also explains to us the purpose of every detail of Creation. One example is the creation of the ishah. The Torah explains that Hashem created the

ishah because it would not be good for Adam to be alone: לֹא טוֹב הִיּוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה לּוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ.

The Ramban finds this reason puzzling. One would think that the purpose of bria ha'ishah is in order to populate the world with human beings. Just as all other creations had the capacity to reproduce and multiply, Adam Harishon, too, should have that ability. Yet the Torah specifies that the reason the ishah was created was that it was not good for Adam to be alone.

The Ramban explains that according to one opinion (Berachos 61), Adam Harishon was created with two sides, one male and one female, and was able to reproduce in that state. Yet Hashem wanted his eizer to be knegdo, opposite him, not attached to him. Then, Adam would be free to decide when to join and connect with his eizer. The reason Hakadosh Baruch Hu did this, says the Ramban, is that Adam could not have reached a level of tov if he was on his own, without a helpmate opposite him.

R' Chaim Friedlander explains this Ramban based on the Ramchal's statement, in Daas Tevunos, that the nature of a tov is to be a meitiv — one who is good bestows good on others. The converse is also true: One who gives, becomes good. A tov is meitiv, and the more

one is meitiv, the more tov he becomes. In order for Adam to become tov, therefore, Hashem separated his eizer from him, so that being meitiv shouldn't be instinctive. A person's right hand doesn't become a meitiv even though it is constantly helping his left hand, because that is natural and instinctive. Now that Hakadosh Baruch Hu separated Adam's eizer from him, and he has to choose to be meitiv to her, Adam will become more of a tov.

We see, then, that the purpose of brias ha'ishah is so that Adam should become a meitiv and do chessed, and through that become a true tov.

Finding Purpose in the Yetzer Hara

The Torah also reveals the purpose of the yetzer hara.

In the passuk that describes Adam's creation — וַיִּצְרֶה — the word וַיִּצְרֶה is spelled with two yuds, whereas in describing the creation of the animals — וַיִּצְרֶה — the word וַיִּצְרֶה is spelled with only one yud. The Midrash teaches that the two yuds in וַיִּצְרֶה represent the yetzer tov and the yetzer hara.

When Hashem speaks to Kayin, He describes the yetzer hara as lurking at the opening: לִפְתָּח חַטָּאת רֹבֵץ. What is this opening? Rabbeinu Yonah explains (Shaarei Teshuvah 1:18) that the yetzer hara's strategy is to ensnare the person with small misdeeds. Once he prevails with these minor sins, he is able to go further and entice the person with bigger aveiros.

Rabbeinu Yonah quotes the Gemara's statement (Shabbos 105b) that a person who breaks things in anger is considered to have worshipped idols. Why? Because today, the yetzer hara tells him to do this, and when he follows that advice, tomorrow it will tell to do something else, and eventually it will tell him to worship idols—and he'll fulfill those instructions as well. In other words, through a minor sin, a person creates an opening for the yetzer hara, which is constantly lurking and waiting to trap the person into increasingly severe misdeeds.

Even so, the Torah teaches, a person has the ability to overcome the yetzer hara: וְאַתָּה תִּמְשָׁל בּוֹ. In discussing charatah, Rabbeinu Yonah explains that just as a person was placed in a dominant position over animals — he can put a cat in a box and control it — he also has the power to overcome the yetzer hara.

Mollifying the Waters

Regarding the creation of the upper and lower waters on the second day, the Torah says: וַיִּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרְקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרְקִיעַ וַיְהִי כֵן. The Midrash notes that when Hashem separated the lower waters from the upper waters, the lower waters cried. Another Midrash adds that the reason the Torah doesn't say "ki tov" after the description of the second day's creation is that there was machlokes on the second day: The lower waters were upset that they were separated from the upper waters. Instead of being above, in a place of kedushah and taharah, they had been placed below, in a place of tumah. Hakadosh Baruch Hu attempted to appease the lower waters by telling them that He would give them the mitzvah of nisuch hamayim, but they were not mollified by that once-a-year mitzvah. So Hakadosh Baruch Hu said, "I'll give you the mitzvah of מִלַּח. על כָּל קֶרְבָּנָה תִּקְרִיב מִלַּח." Bringing salt — which comes from water — with the korbanos was a constant, all-year-round mitzvah, and this appeased the lower waters.

The Be'er Yosef, by R' Yosef Salant, notes that originally, all the waters were in the upper world, close to Hakadosh Baruch Hu. Nevertheless, it was worthwhile for the lower waters — which cover most of the earth — to come down into this world in order that some 2500 years later, they would be used for nisuch hamayim in the Beis Hamikdash and provide salt for the korbanos. All the water in this world agreed to this, and was happy to play this role. Why? So that through the performance of a mitzvah, the world will be elevated and drawn closer to Hakadosh Baruch Hu.

We see from here the chashivus of doing mitzvos and coming closer to Hakadosh Baruch Hu. And we can draw a kal v'chomer from here as well: If the lower waters were happy to take on their role just so that a tiny fraction of the water in this world would merit to be used for a mitzvah, how fortunate are we bnei Torah to be zocheh to begin a new zman, this coming winter zman, when we will constantly be involved in kirvas Elokim — through our davening, our learning, and our avodas hamiddos!

May we merit a chodesh tov and a good zman filled with much brachah and hatzlachah.

Gut Shabbos!